

Zegen de HEER!

(Hij zegent je 6)

Preek over Psalm 134 (door ds. Jos Douma)

Een pelgrimslied.

*Zegen de HEER, u allen
die de dienst van de HEER verricht
en in het huis van de HEER staat, nacht aan nacht.
Hef uw handen op naar het heiligdom
en zegen de HEER.*

*Moge uit Sion de HEER u zegenen,
die hemel en aarde gemaakt heeft.*

Het is nogal bij de tijd vandaag de dag om in de kerk taakomschrijvingen op te stellen. Taakomschrijvingen voor ouderlingen en diakenen, voor de predikant, voor leiders van de kleine groepen, voor allerlei commissies. Dan weet je een beetje wat je wel en wat je niet moet doen, en waar je wel en niet voor verantwoordelijk bent.

En als er nieuwe ambtsdragers aantreden, dan vraag je je af: wat moeten die gaan doen? En ik zou een hele lijst zaken kunnen opsommen die thuishoren in zo'n taakomschrijving:

- bezoeken afleggen;
- vergaderingen bijwonen;
- beleidsnotities schrijven en lezen;
- actuele ontwikkelingen bijhouden;
- de kerkelijke pers volgen;
- omgaan met conflicten en meningsverschillen;
- persoonlijke bijbelstudie doen;
- bidden;
- collecteren;
- gaven in de gemeente inzetten;
- zieken bezoeken;
- persoonlijke relaties opbouwen met de leden van je wijk;
- aandacht hebben voor de kleine groepenleiders;
- een voorbeeld zijn op het gebied van missionair zijn;
- je een mening vormen over actuele thema's zoals charismatische en evangelische invloeden, samenwonen en scheiden, de tweede kerkdienst;
- enzovoort.

Als je dat allemaal op je af laat komen, word je doodmoe, al bij voorbaat. De schrik slaat je om het hart. Moet ik dit allemaal doen? Kan ik dit wel? Wil ik dit wel? Dit is een stortvloed waarin ik onderga! En nu wil ik niet zomaar zeggen dat taakomschrijvingen en taakprofielen van nul en generlei waarde zijn. Maar wat ik

wel wil is dit: in de veelheid een kern aanwijzen. Zo van: hier gaat het om, al het andere begint hier, en al dat andere is zonder dit begin vruchteloos.

We laten ons vanuit Gods Woord onderwijzen. Want dat is de beste plek om met deze vragen bezig te zijn. Gewoon de bijbel open doen en geloven dat de Geest van Jezus door Gods woorden heen ons gaat aanspreken en ons laat zien wat het allerbelangrijkste is.

Ik heb gekozen voor Psalm 134. Een Psalm die vaak wordt gezongen bij de bevestiging van ambtsdragers. En deze Psalm reikt ons de kern aan waar we naar op zoek zijn: de zegen. Juist de zegen van de HEER is zo geweldig belangrijk als je de HEER gaat dienen in een ambt (ook trouwens als je dat niet in een ambt doet: voor elke taak in de gemeente is de zegen van de HEER heel belangrijk). Maar wel op een iets andere manier nog dan we gewend zijn te denken. Voor mij was het bij het bestuderen van deze Psalm echt een eye-opener om te ontdekken dat we die Psalm bij een bevestiging eigenlijk altijd verkeerd zingen. Laat me dat eerst even uitleggen.

Psalm 134 is de laatste van de 15 pelgrimspsalmen. Dat zijn Psalmen die de Israëlieten zongen op weg naar Jeruzalem om daar in de tempel feest te vieren. Psalm 134 werd bij aankomst gezongen. Je moet je voorstellen dat de Israëlieten aankomen bij de tempel en dat ze daar de dienaren in de tempel (de levieten en de priesters) toezingen. Dat zijn de verzen 1 en 2. 'Zegen de HEER' zingen ze hun toe. En vervolgens reageren dan de tempeldienaren met vers 3: 'Moge de HEER u zegenen'.

Maar wat doen wij eigenlijk altijd als we Psalm 134 zingen? We zingen met z'n allen de verzen 1 en 2, en we zingen als gemeente vers 3 de ambtsdragers toe. Precies verkeerd dus. Want vers 3 is het vers dat de ambtsdragers de gemeente zouden moeten toezingen. Dat gaan we straks ook doen. En als gemeente zingen we de ambtsdragers vers 1 en 2 toe. En daarmee willen we dan maar zeggen: 'beste broeders, we zingen jullie geen ingewikkelde taakomschrijvingen toe, maar in de naam van Jezus vragen we maar één ding van jullie: Zegen de HEER!'

En zo hebben we gelijk ook de opbouw van de preek: eerst gaat het nu over vers 1 en 2 met als kernen de twee opdrachten: - Zegen de HEER! en - Hef uw handen op! En we staan ook speciaal stil bij dat - nacht aan nacht. En daarna gaat het over vers 3, over - de zegen van de HEER die dienaren van God de kinderen van God toewensen.

-De HEER zegenen-

Zegen de HEER! Dat klinkt ons wat vreemd in de oren. En we komen hier ook bij een heel nieuw betekenisaspect van zegenen zoals dat in de preken serie 'Hij zegent je' nog niet aan de orde is geweest. Want tot nu toe hebben we ervan genoten dat we God steeds meer mogen leren kennen als een God die ons zegent, die ons in zijn aanwezigheid uitnodigt, die straalt als Hij ons ziet, die ons beschermt en ons genadig is. En we hebben ervan geproefd dat we door God gezegend ook tot een zegen mogen zijn, de zegen mogen uitdelen die we eerst zelf ontvangen hebben.

Maar nu gaat het even niet over de HEER die ons zegent, maar over ons die de HEER zegenen. Kán dat eigenlijk wel? Kunnen mensen God zegenen? Want dat is toch eigenlijk de omgekeerde wereld. God zegent óns, en wie zijn wij dat wij Hém zouden zegenen?

In de vorige bijbelvertaling proef je die verlegenheid ook een beetje. Daar staat: 'Komt, prijst de HERE.' Niet zegenen dus, maar prijzen. Toch staat er in de taal van het Oude Testament, in het Hebreeuws, drie keer precies hetzelfde woord. We kennen het woord uit de bijbels naam Baruch. Dat komt van *barach*, en dat betekent zegenen. Dus in de Nieuwe Bijbelvertaling staat het helemaal goed. We kennen het trouwens ook uit Psalm 103. Tenminste in de berijmde versie: 'Zegen, mijn ziel, de grote naam des HEREN.' Daar roepen we onszelf dus op om de HEER te zegenen. (Overigens laten zowel de NBG-1951 áls de NBV-2004 het hier afweten: in de oude vertaling staat 'Loof, de HERE, mijn ziel', en in de nieuwe vertaling staat 'Prijs de HEER, mijn ziel.')

Zegen de HEER. Het is in de Joodse spiritualiteit heel gewoon om de HEER te zegenen. Wij vragen meestal om Gods zegen, bijvoorbeeld bij het eten: 'Here, zegen dit eten, om Jezus' wil. Amen.' Maar een Jood bidt: 'Gezegend zijt Gij, voor eeuwig onze God, Koning van de wereld, die het brood uit de aarde doet opkomen.'

Het is dus in elk geval heel bijbels, de HEER zegenen. Maar wat doen we dan precies? Om dat goed in beeld te krijgen, gaan we eerst weer even onder woorden brengen wat er gebeurt als de HEER ons zegent. Als de HEER ons zegent:

- worden wij in Gods aanwezigheid gebracht;
- wendt Hij ons zijn gelaat toe;
- mogen wij Hem in de ogen kijken en ontdekken dat zijn gezicht straalt;
- krijgen we te horen dat God vreugde in ons schept en dat Hij blij is om ons te zien;
- wordt zijn naam over ons uitgesproken;
- ontvangen we zijn persoonlijke bescherming en zijn liefdevolle genade.

Gods zegen betekent dat hij er is voor ons: vol genade en liefde, helemaal op ons gericht. Hij zegt tegen ons: 'Ik heb je lief want ik ben je Vader.'

Ik vond een heel mooie samenvattende uitdrukking. Zegen is dit: de HEER biedt ons het geschenk van zijn aanwezigheid aan!

En wat doen wij nu als wij de HEER zegenen? Als wij de HEER zegenen dan bieden wij Hem het geschenk van onze aanwezigheid aan! De HEER zegenen betekent dat je zegt:

- HEER, ik heb U lief;
- HEER, U bent zo goed bent, dat U alles en iedereen te boven gaat;
- HEER, ik wil U vertellen dat ik ongelooflijk blij met U ben, dat ik dankbaar ben voor alles wat U doet en gedaan hebt;
- HEER, ik wil u zeggen dat ik het zo geweldig indrukwekkend vind dat u rechtvaardig bent, heilig, barmhartig, trouw en geduldig;
- HEER, U bent er voor mij en ik wil er zo graag zijn voor U!

Zoals de HEER in de zegen ons zijn gelaat toewendt, zo wenden wij als we de HEER zegenen Hem ons gelaat toe. De HEER zegenen betekent: oogcontact met Hem zoeken, zien dat Hij straalt en zelf ook beginnen te stralen. De HEER zegenen betekent: erkennen dat onze ogen niets mooiers kunnen zien dan zijn stralende glorie en zijn krachtige licht.

En weet u: dat doet God goed. Dat is misschien vreemd om dat zo te zeggen, net zoals we dat zegenen toch ook wel wat vreemd vinden. Maar het is waar: het doet God goed, als wij, zijn kinderen, zijn dienaren, Hem zegenen. Want God is een Persoon, Hij heeft een hart. De HEER zegenen is: dat je zijn hart verwarmt, zeggen dat je van Hem houdt, dat je Hem ongelooflijk dankbaar bent.

-Nacht aan nacht-

En wat is nu speciaal belangrijk, nu we nieuwe ambtsdragers ontvangen? Dit: dat we in Psalm 134 ontdekken dat Gods kinderen Gods dienaren vooral oproepen om dit ene te doen: de HEER zegenen! Het staat er maar liefst twee keer. Het gedeelte dat door het volk wordt gezongen begint ermee en eindigt ermee. Zegen de HEER! Zegen de HEER!

Ook de priesters en de levieten, de dienaren in de tempel, zijn druk met van alles en nog wat. Uit de bijbel kun je her en der zo hun taakomschrijving opdiepen. Hier is er bijvoorbeeld een voor de levieten (1 Kronieken 23:28-32):

Zij kregen tot taak de nakomelingen van Aäron behulpzaam te zijn bij de dienst in de tempel van de HEER, het werk in de tempelhoven en de voorraadkamers, het reinigen van de heilige voorwerpen en alle andere werkzaamheden die verband houden met de eredienst in de tempel van God. Zo waren zij verantwoordelijk voor de toonbroden, de tarwebloem voor de graanoffers, de ongedesemde broden, de op de bakplaat gebakken broden waarvan het deeg met olijfolie werd bereid, en het afmeten en wegen van alle ingrediënten. Verder moest bij het brandofferen voor de HEER elke ochtend en elke avond, en op sabbat, nieuwemaan en de andere hoogtijdagen steeds het voorgeschreven aantal Levieten aantreden om de lof van de HEER te zingen. De Levieten vervulden dus hun plichten bij de ontmoetingstent en het heiligdom door hun verwanten, de nakomelingen van Aäron, behulpzaam te zijn bij de dienst in de tempel van de HEER.

Wat een taken! Maar dan komen daar weer de pelgrims in Jeruzalem om de dienaren van de HEER te herinneren aan het ene wat nodig is: Zegen de HEER! Verkeer in zijn nabijheid! Zoek je vreugde in Hem! Kijk in zijn stralende ogen! Als Hij zijn gelaat jou toewendt, wendt Hem ook jouw gelaat toe! Zeg het weer: 'HEER, ik geniet van wie U bent, ik wil U vertellen hoeveel ik van U houd!'

Het is heel apart dat er dan staat: 'nacht aan nacht'. De dienaren van de HEER worden speciaal aangemoedigd om in de nacht de HEER te zegenen. Waarom is dat? Er werd zeker ook 's nachts wel gewerkt in de tempel, maar dan was het wel veel rustiger. De dienaars moesten alles voor het morgenoffer klaarmaken, zorgen dat alles er een beetje netjes uitzag en vooral ook de wacht houden, zorgen dat er geen ongewenste gasten binnen zouden komen. Het is dus vrij saai en onopvallend wat er dan gebeurt. Maar juist voor die momenten geldt die

oproep: 'Zegen de HEER! Zegen Hem in de nacht.' Dat is dus: zegen Hem juist als niemand kijkt, zegen Hem juist als je met dingen bezig bent die er voor je gevoel niet zo toe doen, zegen Hem juist als iedereen slaapt en jij nog wakker bent, zegen Hem juist als er momenten zijn waarin je je vermoeidheid voelt en waarin de saaiheid en onaantrekkelijkheid van je werk je overvalt. Zegen de HEER juist dan!

Er is een boek met de titel: 'Wie je bent als niemand kijkt.' Daar moest ik aan denken toe ik nadacht over die nacht, waarom nu precies de nacht wordt genoemd in deze Psalm. De nacht, dat is de tijd dat niemand naar je kijkt. Toegepast op ambtsdragers: Psalm 134 gaat vooral over die momenten dat je niet vooraan staat, dat je er niet voor een ander moet zijn, dat je je niet kunt verschuilen achter een drukke agenda. 'Wie je bent als niemand kijkt.' Dat boek gaat over thema's als karakter, moed, discipline, visie, uithoudingsvermogen en (tedere, onverzettelijke, opofferende, radicale) liefde. En het eindigt met een hoofdstuk over het karakter van Christus. En we lazen ook uit het Matteüs-evangelie waarin we Jezus in de nacht de berg zien opgaan, om daar alleen te zijn, in de nacht.

'Wie is Jezus als niemand kijkt?' Dan is Jezus iemand die als Zoon zijn Vader zegent. Hij zoekt de aanwezigheid van zijn Vader en Hij biedt Hem zijn eigen aanwezigheid aan. Hij is de dienaar die de HEER zegent in de nacht. En zo zien we achter Psalm 134 de Heer Jezus Christus naar ons toekomen. Hij is die dienaar. Hij zegent de HEER. En als we als mensen geroepen worden om dienaren te zijn, dan gaat het erom dat het karakter van Christus in ons gevormd wordt. Dat we als hartsverlangens hebben om de HEER te zegenen, Hem onze aanwezigheid aan te bieden. Want daarin, in dat wederzijdse zegenen, daar gebeurt wat het meest wezenlijke is van het dienaar van God zijn, van het ambtsdrager zijn. Haal dat weg, en je houdt niets meer over. Ja, een taakomschrijving, een volle agenda, onrust vanwege verwachtingen waaraan je niet kunt voldoen. Dat houd je dan over en dan word je moe.

En we moeten het maar eerlijk zeggen: zo gaat het wel vaak. Ook bij mij. Dan word ik toch gedreven door het doen van zoveel mogelijk dingen, en door het voldoen aan zoveel mogelijk verwachtingen, terwijl ik het ene nodige vergeet: de HEER zegenen, Hem het geschenk van mijn aanwezigheid aanbieden omdat ik weet dat Hij daar vreugde in schept en omdat dat de manier is om in zijn liefde te blijven staan, en in de genade van Jezus en in de eenheid van de Geest.

'Zegen de HEER.' Dat is wat Gods kinderen in deze Psalm tegen Gods dienaren zeggen. En dat is dus ook een oproep aan u allemaal, als gemeente. Wees bescheiden in het uitspreken van allerlei verwachtingen aan het adres van ambtsdragers, maar roep hen liever op om het ene nodige te doen: de HEER zegenen, en dan zorgt de Geest er voor dat het met al die andere taken ook wel goed komt.

-Hef uw handen op-

Tot twee keer toe staat die oproep er dus. En daar tussenin nog een oproep: 'Zegen de HEER – hef uw handen op – zegen de HEER'. Je zou je dat zo kunnen voorstellen dat een leviet daar 's nachts in de tempel loopt met wat brandhout onder zijn armen voor het morgenoffer. En als hij het neerlegt bij het altaar heft

hij zijn handen op, leeggemaakt voor zijn God, en hij zegt: 'Dank U HEER, dat ik in uw aanwezigheid mag zijn. Ik prijs U omdat U zichzelf op deze plaats hebt bekend gemaakt, dat U hier woont en dat U uw gelaat naar mij toewendt. HEER, U zegen ik!'

Opgeheven handen naar het heiligdom (zie ook Psalm 28:2 en 141:2) zijn heilige handen, leeggemaakt om uit te reiken naar God, om zijn heilige liefde aan te raken en erdoor aangeraakt te worden. Opgeheven handen symboliseren de overgave aan God, de toewijding aan Hem, de bereidheid om Hem te dienen. Het is het gebaar dat hoort bij het zegenen van God.

Nu wordt dat gebaar in onze kerken niet zoveel gebruikt. Maar we kennen het wel van onze evangelische en charismatische broeders en zusters die hun handen vaak opheffen bij het zingen van Opwekkingsliederen. Dat is dus heel bijbels: het is gehoorzaamheid aan deze oproep uit Psalm 134 om ook met je lichaam tot uitdrukking te brengen dat je je helemaal wilt toewijden aan de HEER en Hem wilt zegenen.

Maar of we nu wel of niet onze handen opheffen (daar kan ook een cultuurgebonden element in zitten – net zoals onderwijs vroeger zittend werd gegeven terwijl wij dat nu staand doen), het gaat er ten diepste om dat we onze harten opheffen tot de HEER, om Hem te zegenen en te genieten van zijn zegenende aanwezigheid. Want daarin kun je altijd weer kracht en moed vinden om Hem te dienen. Als dienen alleen maar bestaat uit een benauwend rijtje plichten en taken, dan zal de vreugde snel wegsijpelen. Maar we zullen altijd weer nieuw vreugde vinden als onze handen biddend opheffen en de HEER zegenen.

-Moge de HEER u zegenen-

En dan zijn we bij dat laatste vers van de Psalm. Nu komen de dienaren zelf aan het woord. En ze verlangen maar één ding: dat Gods kinderen Gods zegen mogen ontvangen, Gods genadige aanwezigheid. Ambtsdragers hebben voor de gemeenteleden maar één verlangen: dat ze zegen mogen ervaren; dat ze ontdekken, ook als dingen moeilijk zijn, dat de HEER erbij is, dat Hij trouw blijft, dat zijn liefde blijft stromen, en dat Hij altijd weer genadiger is dan we hadden gedacht.

In die woorden 'Moge de HEER u zegenen' klinkt de bekende priesterzegen door:

*Moge de HEER u zegenen en u beschermen,
moge de HEER het licht van zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn,
moge de HEER u zijn gelaat toewenden en u vrede geven.*

En direct daarop wordt onder woorden gebracht dat die HEER de hemel en de aarde gemaakt geeft. Hij is de Schepper. Hij is zo ongelooflijk groot en machtig. De God van de zeeën, de bergen, de luchten, de wolken, de God van de dieren, de vissen, de bloemen en de bomen, de zon en de sterren, die eindeloze God is degene die aan ieder van ons zijn zegenende aanwezigheid als geschenk aanbiedt.

Het is zó heilzaam om dat te horen, omdat we zo vaak vastdraaien in ons eigen kleine kringetje van zorgen en problemen, van teleurstelling en frustratie, van ergernis en verongelijkheid, van ziekte en verdriet. Die vicieuze cirkel waar je niet op eigen kracht uitkomt. En dan moet er iemand naar je toekomen die zegt: 'De HEER, je weet wel, die de hemel en de aarde gemaakt heeft, Hij zegent je, Hij biedt je het geschenk van zijn aandachtige en liefdevolle aanwezigheid, vol genade en kracht.' God dienen is niets anders dan dit: Gods zegen zichtbaar en ervaarbaar maken in het dagelijkse leven van de gemeente.

En dat kunnen we alleen doen door elkaar mee te nemen naar Jezus. Het gaat hier over Sion, de berg van Gods tempel, van Gods woonplaats op aarde. En ik moet denken aan die andere berg, waar Jezus stond na zijn opstanding. Hij ging er naar de hemel. En het is altijd weer zo helend en genezend om te zien hoe Hij naar de hemel ging: zegenend. Zie je zijn handen? Die handen waarin nog de gaten te zien zijn? Die gewonde handen die aan het kruis vastgespijkerd zaten? Hij heft zijn handen op en Hij deelt de zegen uit aan ons die achterblijven:

*De HEER zegent jullie en is jullie genadig:
de HEER doet het licht van zijn gelaat over jullie schijnen.*

Ziet u Jezus? Je zult Hem ontdekken naarmate je de HEER zegent. Dat geldt voor de ambt dragers, maar net zo goed voor ons allemaal. Want we zijn allemaal én kinderen van God én dienaren van God. We zijn geroepen om elkaar aan te moedigen om de HEER te zegenen, ook als niemand je ziet. We zijn geroepen om elkaar mee te nemen naar Jezus, Gods zegenende Zoon. We zijn geroepen om te geloven vanuit het hart van onze ziel, dat waar is wat Hij zei toen Hij zegenend naar de hemel ging:

*Mij is alle macht gegeven
in de hemel en op de aarde.
En houd dit voor ogen:
ik ben met jullie,
alle dagen,
tot aan de voleinding van deze wereld.*

Dat is Jezus, Gods gezicht, zijn stralende gelaat, zijn krachtige zegen.

Gebed: Lieve Vader in de hemel, U zegenen wij. We willen naar U toe komen en U het geschenk van onze aanwezigheid aanbieden, als uw geliefde kinderen. Dank U dat U daarvan geniet. En dat U ons daarin zelf wilt zegenen met uw liefdevolle genade en uw krachtige glorie. We bidden of U onze ogen steeds meer en steeds weer wil openen voor Jezus Christus, uw gezicht, uw zegen in eigen Persoon. Hemelse Vader, laat het een diepgaande werkelijkheid voor ons zijn dat U ons allemaal samen en ieder persoonlijk in Christus en door uw Geest lief hebt en beschermt en leidt in uw kostbare waarheid. Amen.

Handreiking voor de litiurgie

Liedboek Gezang 473:1, 2,3,4,5,10

Het evangelie van Gods wet

Kerkboek Gezang 162:1,3 (NG 83)

Gebed

Schriftlezingen: Psalm 134, Mattheüs 14: 22-25, Lucas 24: 50-53

Opwekking 602 *De vrede van God, de vrede van God*

Preek over Psalm 134 **Zegen de HEER!**

Psalm 134:1,2,3 (1 en 2 door gemeente, 3 door ambtsdragers)

Voorbeden

Collecte

Psalm 138:1,2,4